

Х. З. Махмудов, д.е.н., професор
О. С. Михайлова, к.е.н., доцент
А. В. Світлична, к.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія

У статті розглянуто специфіку формування операційного прибутку в аграрних підприємствах, враховано сучасну методику для визначення вартості підприємства.

Ключові слова: *Управлінський облік, операційна діяльність, прибуток.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасних умовах господарювання все більшої актуальності набирає потреба в поглибленому аналізі діяльності підприємства. Сучасні методики засновані на оцінці діяльності підприємства спираючись на фінансову або бухгалтерську звітність. Але як показує досвід даний вид аналізу прекрасно себе зарекомендував для загального аналізу, але як інструментарій для планування не дає повної картини підприємства. Для стратегічного та оперативного планування необхідно проводити аналіз спираючись на управлінську звітність, яку деякі підприємства ведуть фрагментарно, мотивуючи тим що вона не є обов'язковою. Формування системи показників для оцінки операційної діяльності дасть змогу провести поглиблений аналіз діяльності підприємства для формування варіаційного стратегічного планування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз публікацій за редакціями Л.Т.Гиляровського, К.Ф.Ковальчука, Т.Д.Косова, І.Д.Лазаришина, Є.В.Мниха, С.З.Мошенського, О.В.Олійника, Г.В.Савицької, В.М.Серединського, М.Г.Чумаченка та інших що вирішуються в межах аналізу операційної діяльності, окреслене такими аспектами досліджень: аналіз динаміки обсягів виробництва та реалізації продукції; аналіз виконання плану з виробництва та реалізації продукції та проведення факторного аналізу з визначенням основних чинників впливу на відхилення; аналіз якості продукції; аналіз комплектності та ритмічності виробництва і реалізації продукції; аналіз виконання плану з асортименту та структури випуску продукції; аналіз браку; виявлення резервів щодо збільшення обсягу виробництва та реалізації продукції; формування структури собівартості продукції; розгляд питання віднесення елементів витрат [1,2,3,4].

Формулювання цілей статті. Дослідити сучасні методики оцінки фінансового стану підприємства та розглянути перспективні напрямки для впровадження управлінського обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий аналіз базується на даних відкритої інформації фінансової звітності суб'єктів господарювання, може проводитись як внутрішніми, так і зовнішніми аналітиками, і фактично обмежується дослідженням таких напрямів як оцінка ефективності діяльності підприємств, їх фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, достатності грошових коштів, руху власного капіталу тощо. Враховуючи цільові завдання фінансового аналізу, можна стверджувати про реалізацію такої його функції як оціночно - діагностична, без можливості впливу на причини, що викликають зміну тих чи інших економічних явищ та процесів. В процесі здійснення управлінського аналізу реалізуються не тільки оціночна, контрольна та діагностична функції управління, а й пошукова та консультативна. Це означає, що крім констатації фактів та оцінки діяльності економічних суб'єктів в процесі аналізу виявляються причинно-наслідкові залежності між окремими явищами та процесами, з'ясування яких дає змогу скорегувати окремі бізнес-процеси, тобто слугує інформаційним базисом прийняття управлінських рішень в операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності. Ситуаційний управлінський аналіз дає змогу вибрати оптимальний варіант розв'язання управлінських завдань та обрати найкращу тактику досягнення стратегічної цілі. Проте, якщо напрями фінансового аналізу достатньо конкретизовані, то концепція управлінського аналізу та його предметна сфера є об'єктом постійних наукових дискусій у фахових літературних джерелах [5].

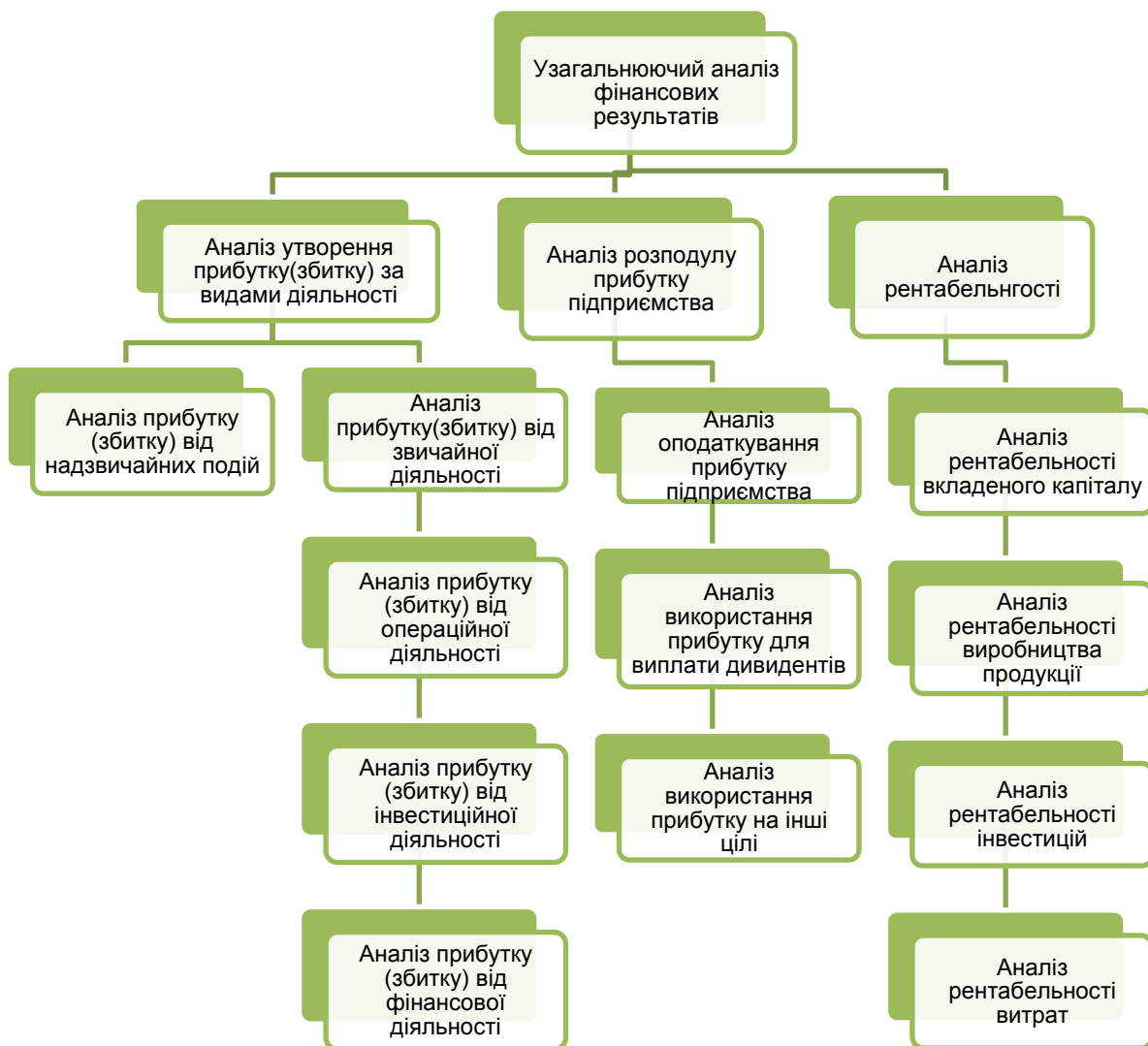

Рис. 1. Модель аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

Мета аналізу фінансових результатів полягає в визначенні повноти та якості їх отримання, оцінити динаміку абсолютних і відносних показників, з'ясувати спрямованість, ступінь і частку впливу окремих факторів на зміну прибутку і рентабельності, виявити та оцінити можливі резерви їх зростання.

Основні завдання аналізу фінансових результатів:

- аналіз обґрунтованості плану (прогнозу) досягнення фінансових результатів;
- аналіз та оцінка динаміки показників прибутку і рентабельності;
- аналіз виконання планових показників з прибутку і рентабельності;
- визначення та вимірювання впливу факторів на відхилення з прибутку і рентабельності;
- виявлення резервів підвищення фінансових результатів діяльності та обґрунтування заходів щодо їх мобілізації;
- аналіз розподілу і використання прибутку.

У процесі аналізу фінансових результатів дослідження проводять у двох аспектах. У першому аспекті фінансовий результат оцінюють як

ступінь досягнення кінцевої мети та визначення ефективності виробничо-фінансової діяльності. Тут пріоритетною є оцінка ступеня використання сприятливих можливостей та втраченої вигоди. Другий аспект передбачає визначення пріоритетів вкладення капіталу за видами діяльності, за масштабами у стратегічному і тактичному вимірах, які дають максимальний приріст фінансових результатів.

Загальний аналіз фінансових результатів діяльності згідно з системою визнання цього результату в Україні за П(С)БО передбачає аналіз результатів звичайної діяльності і надзвичайних подій (рис. 2).

Звичайна діяльність полягає в оцінці будь-якої основної діяльності, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення. Ця діяльність планується, передбачається, очікується і для отримання прибутку створюють необхідні передумови. Надзвичайні події - це події чи операції, які відрізняються від звичайної діяльності тим, що вони неочікувані або не повторюються періодично чи у кожному наступному звітному періоді.

Операційна діяльність охоплює всі види продуктивної діяльності, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції (робіт, послуг), різногалузевого характеру, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю. Її визначають за двома напрямками: основна операційна діяльність та інші види операційної діяльності. Основна операційна діяльність - це операції, пов'язані з вироб-

ництвом і реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), які є профільною метою функціонування суб'єкта господарювання, яка забезпечує основну частку його доходу. Інші види операційної діяльності передбачені статутом і зумовлені необхідністю раціонального використання виробничих ресурсів або капіталу.

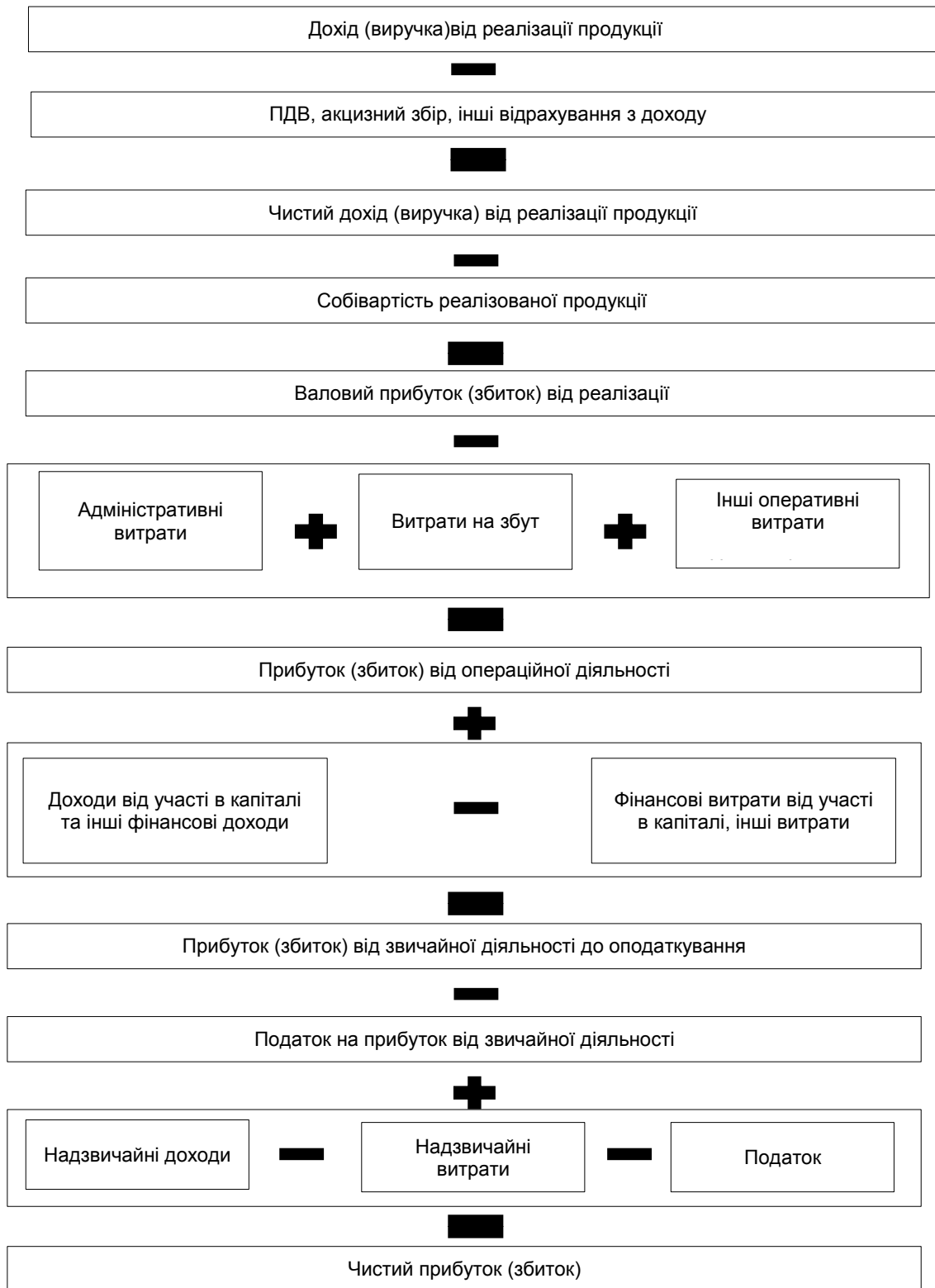

Рис. 2. Формування показників прибутку (збитку) підприємства

Операційна діяльність підприємства - це основна діяльність, яка пов'язана з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг), що є визначною метою створення підприємства та забезпечує основну частину його доходу. Для порівняння результативності операційної діяльності суб'єктів господарювання є необхідним проведення аналізу ефективності її здійснення. Одним із найбільш простих, але ефективних видів цього аналізу, є операційний аналіз, що отримав назву CVP (cost-volum-profit, витрати - об'єм - прибуток). Так, показник рентабельності операційної діяльності доцільно розраховувати за такими напрямками, як відношення прибутку (збитку) від операційної діяльності до витрат операційної діяльності. Високе значення даного показника свідчить про те, що підприємство має добре налагоджений процес виробництва та реалізації продукції, постійне джерело доходів [6].

Аналіз фінансових результатів та рентабельності підприємства здійснюється за такими основними напрямками:

- аналіз та оцінка рівня і динаміки показників прибутковості, факторний аналіз прибутку від реалізації продукції, робіт, послуг;

- аналіз фінансових результатів від іншої реалізації, позареалізаційної та фінансової інвестиційної діяльності;

- аналіз та оцінка використання чистого прибутку;

- аналіз взаємозв'язку витрат, обсягів виробництва продукції та прибутку;

- аналіз взаємозв'язку прибутку, руху оборотного капіталу та грошових потоків;

- аналіз та оцінка впливу інфляції на фінансові результати;

- факторний аналіз показників рентабельності.

Аналіз фінансового стану підприємства проводиться за такими напрямками:

- аналіз та оцінка складу та динаміки майна;

- аналіз фінансової стійкості підприємства;

- аналіз ліквідності балансу;

- комплексний аналіз і рейтингова оцінка підприємства [1].

Одним із напрямів аналізу фінансових результатів є оцінювання якості прибутку за такими критеріями, як достовірність звітності, частота зміни облікової політики та її вплив на формування фінансових результатів, стабільність основних складових прибутку, діловий імідж підприємства тощо. Достовірність даних про фінансові результати – один з основних критеріїв високої якості прибутку. Якщо суб'єкт господарювання щорічно змінює свою облікову політику, то це знижує якість показників прибутку. Для оцінювання якості прибутку використовуються також результати аналізу його динаміки та структури. Якщо протягом тривалого періоду спостерігаються стійкі темпи його зростання, а в складі прибутку від зви-

чайної діяльності переважна частка належить результату основної діяльності (валовому прибутку), то якість прибутку вважатиметься досить високою. Важливим критерієм якості прибутку є діловий імідж підприємства, що формується на підставі виконання взаємних зобов'язань, партнерських стосунків, особистих контактів, публікацій у пресі тощо[7].

Аналіз операційної діяльності займає важливе місце в системі управлінського аналізу, оскільки від його результатів залежить інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття виважених стратегічних управлінських рішень, спрямованих на посилення конкурентоспроможності підприємства та виявлення резервів підвищення ефективності його діяльності [5].

В економічній літературі ще формується думка щодо визначення суті управлінського обліку. Система управлінського обліку призначена для вирішення перш за все внутрішніх задач управління господарюючим суб'єктом, для чого необхідна детальна інформація, що враховує технологію й організацію саме цього підприємства. Тому інформація управлінського обліку формується і надається з врахуванням потреб менеджменту конкретного організаційного формування. Кінцевою метою управлінського обліку є допомога керівництву в досягненні стратегічної мети підприємства. [8].

Розширення управлінських функцій обліку призвело до зміни аналітичної бухгалтерії і перетворило її у виробничу (управлінську) бухгалтерію. За інтерпретацією французьких вчених основною особливістю управлінського обліку є використання його даних в системі управління. Під управлінням розуміють «найбільш раціональне управління підприємством». Основа управлінського обліку – облік витрат, реалізації (випуску) і результату за сегментами діяльності. «Сегмент діяльності - це економічна й інформаційна одиниця, в рамках якої регулярно порівнюються можливості і фактична їх реалізація за доходами, витратами і результатами» [9, с. 19]

Управлінський облік повинен забезпечити для адміністрації таку інформацію, яка дозволяє: приймати управлінські рішення з урахуванням їх економічних наслідків, контролювати витрати у зіставленні з нормами; формувати економічну стратегію; оцінювати формування собівартості і прибутку протягом місяця; оцінювати витрати в розрізі структурних підрозділів підприємства; приймати рішення щодо окупності програм, калькуляції собівартості продукції, окупності і ефективності ремонтів, використання ресурсів [6].

Управлінський облік залежить від потреб системи управління, тому для проектування підсистеми управлінського обліку необхідно вивчити запити управлінських служб. Як правило, управлінський облік доцільно формувати в центрі витрат, які приймають участь у виробництві продукції.

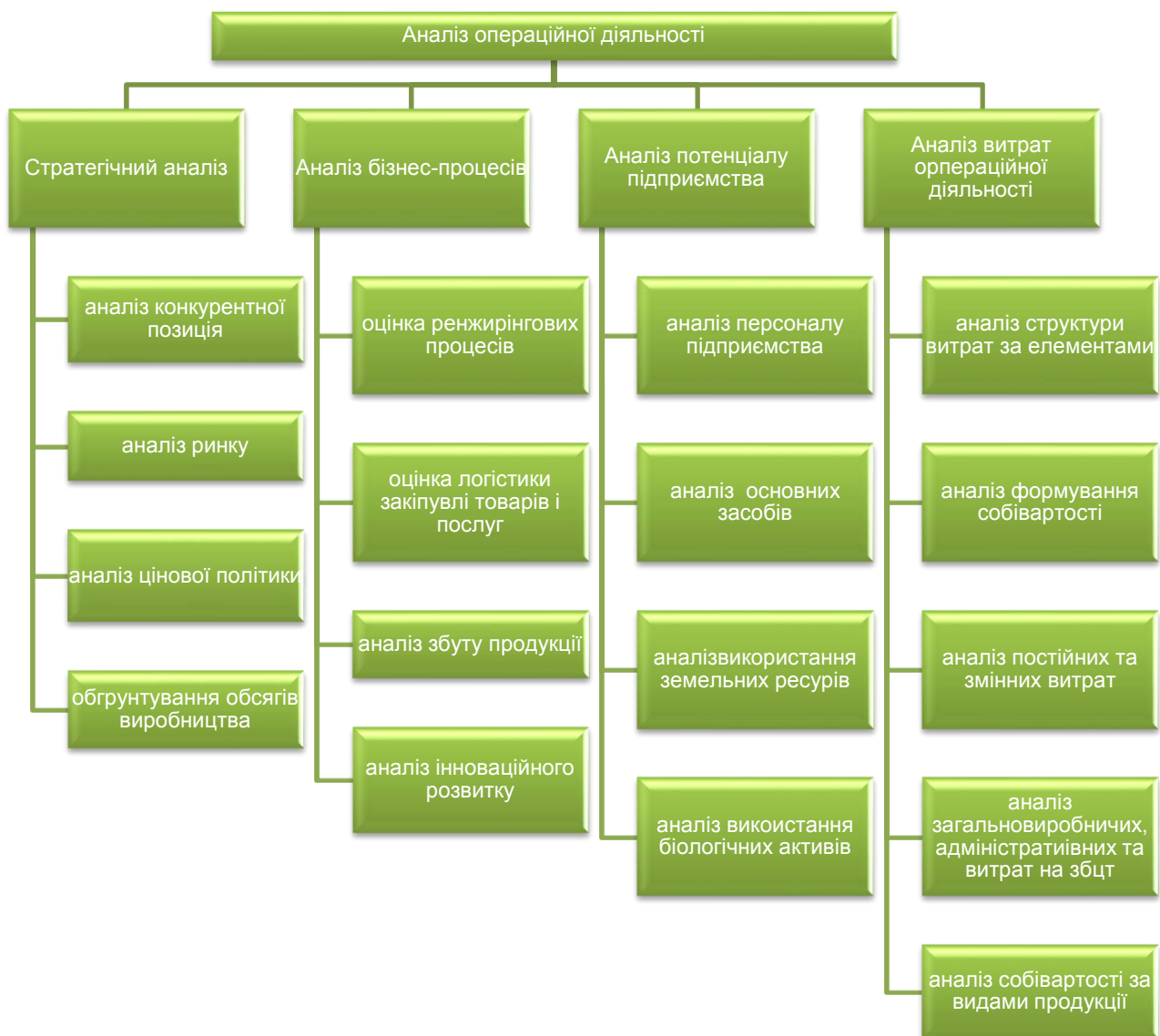

Рис. 3. Аналіз операційної діяльності підприємства

Висновки. Отже, аналіз фінансово-економічних результатів діяльності аграрних підприємств є необхідною умовою ефективного управління доходами і витратами з метою розробки стратегічного та оперативного управління.

Від рівня проведено аналізу фінансових результатів, визначення основних чинники, що його забезпечують, залежить подальша результативність діяльності підприємства.

Список використаної літератури:

1. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства підручник [Текст] / Є. В. Мних; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К., 2011. – 513 с.
2. Савицька, Г. В.. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст] : навч. посібник. – 3-те вид., випр. і доп. [Текст] / Г. В. Савицька – К. : Знання, 2007. – 668с.
3. Серединська, В. М. Економічний аналіз: навчальний посібник [Текст] / В. М. Серединська, О.М. Загородна, Р. В. Федорович – К.: Астон, 2010. – 592 с.
4. Чумаченко, М. Г. Економічний аналіз: навч. посібник [Текст] / М. А. Болюх [та ін.]; ред. М.Г. Чумаченко; Київський національний економічний ун-т. – 2.вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 555 с.
5. Парасій-Вергуненко Ірина Аналіз операційної діяльності підприємства: проблеми та перспективи подальших досліджень. // Міжнародний науковий журнал. - Випуск 2. 2016. Режим доступу: // http://sophus.at.ua/IA_2016_2/12_parasij-vergunenko_irina_analiz_operacijnoji_di.pdf
6. Управління капіталом підприємства: конспект лекцій. Режим доступу - www.vuzlib.net
7. Тютюнник Ю.М. Формування та факторний аналіз фінансових результатів діяльності сільсь-

когосподарських підприємств. Вісник ПДАА № 1, 2011. С. 117-121.

8. Костенко О.М. Управлінський облік – інформаційна система прийняття рішень. - Агросвіт № 1, 2013. С. 26-30

9. Ткач В.И., Ткач М.В. Управленческий учет: международный опыт [Текст] / В.И.Ткач, М.В. Ткач. – М.: Финансы и статистика, 2012.

Махмудов Х.З., Михайлова О.С., Светличная А.В. Оценка операционной деятельности предприятия

В статье рассмотрена специфика формирования операционной прибыли в аграрных предприятиях, учтена современная методика для определения стоимости предприятия.

Ключевые слова: управленческий учет, операционная деятельность, прибыль

Makhmudov Hanlar, Mykhailova Olena, Svitlychna Alla. Estimation of operating activity of enterprise

In the article the specific of forming of operating profit is considered in agrarian enterprises, modern methodology is taken into account for determination of cost of enterprise.

Keywords: administrative account, operating activity, income

Дата надходження до редакції: 25.03.2017

Рецензент: д.е.н., професор Єранкін О.О.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ УЧАСТІ ДЕРЖАВИ У ДІЯЛЬНОСТІ ВЕНЧУРНИХ ФОНДІВ

Н. І. Рижикова, к.е.н., доцент, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

В статті розглянуто специфіку українського постприватизаційного акціонерного капіталу, коли функцію венчурних капіталістів в Україні виконують компанії з управління активами. У багатьох розвинених країнах світу цей вид інститутів спільного інвестування направляє кошти інвесторів в інноваційну сферу. В Україні тенденції абсолютно інші – кошти венчурних фондів інвестуються в будівництво і нерухомість і поки слабо орієнтовані на інноваційні технології.

Дослідженням доведено, що вивчення і аналіз можливості використання українськими венчурними фондами досвіду діяльності зарубіжних фондів дозволить сформулювати основні напрями розвитку венчурної індустрії в Україні.

Встановлено, що заходи державної підтримки розвитку венчурного капіталу, які активно і вельми успішно використовуються зараз США і країнами Західної Європи, діляться на прямі і непрямі.

За результатами дослідження зроблено висновки, що найбільш ефективними для підтримки компаній на ранньому етапі розвитку виявляються такі види венчурних програм: державні прямі інвестиції; пільги, що надаються інвесторам у МСП на ранніх етапах розвитку; забезпечення акціонерного капіталу венчурних фондів, що вкладають кошти у ці компанії; підтримка деяких витрат фондів ранніх стадій, що допоможе збільшити дохід від портфельних інвестицій.

Ключові слова: венчурний капітал, венчурне фінансування, інвестиції, державна підтримка.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За західними стандартами венчурне інвестування (або інвестування ризикового капіталу) є різновидом прямих інвестицій, а венчурні фонди, що є джерелом для венчурного капіталу, у класичному розумінні фінансуються з пенсійних і страхових фондів. По суті це залучення капіталу на кілька років у компанії, що мають шанси швидкого росту, як правило, у малі та середні підприємства.

Формування інститутів венчурного фінансування і розвиток венчурного бізнесу в Україні започатковано у 1992 році, і відбувається повільно. У багатьох розвинених країнах світу цей вид інститутів спільного інвестування направляє кошти інвесторів в інноваційну сферу. В Україні тенденції абсолютно інші – кошти венчурних фондів інвестуються в будівництво і нерухомість і поки слабо орієнтовані на інноваційні технології.

Функцію венчурних капіталістів в Україні виконують компанії з управління активами, які на відміну від інших країн створюються як правило середніми інвесторами, але далі інвестиційний бізнес буде розвиватись, обслуговуючи переважно залучені кошти. Форми венчурного інвестування достатньо різноманітні, але специфіка українського постприватизаційного акціонерного капіталу диктує переважання інвестиційного кредиту – від вкладень в спеціально випущені під проект облігації до прямого інвестиційного кредитування через венчурні фонди.

Вивчення і аналіз можливості використання українськими венчурними фондами досвіду діяльності зарубіжних фондів дозволить сформулювати основні напрями розвитку венчурної індустрії в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми врахування інвестиційних ризиків різ-